

DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-291-300

УДК 657.631.6

JEL Classification: M42

Ольга Кальченко

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: onkalchenko.2014@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-7120-9843>**ResearcherID:** [H-2185-2014](https://orcid.org/0000-0002-7120-9843)**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ
НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

У статті сформульовано значення фінансового контролінгу для промислових підприємств у сучасних умовах, проведено аналіз сутності економічної категорії «фінансовий контролінг» та виділено два підходи до його визначення: інституціональний та функціональний, надано їх характеристику. У межах функціонального підходу проаналізовано чотири концепції: концепцію функції контролю, концепцію функції координації, концепцію інформаційної функції та концепцію, що базується на управлінні. Сформульовано основну мету та пріоритетні завдання фінансового контролінгу на промислових підприємствах; досліджено та сформульовано головні принципи фінансового контролінгу для підприємств промисловості.

Ключові слова: контролінг, фінансовий контролінг, підходи, концепції, координація, управління, принципи фінансового контролінгу.

Табл.: 1. Бібл.: 19.

Постановка проблеми. На сучасному етапі функціонування вітчизняного національного господарства, економічний потенціал якого був істотно підірваний подіями останніх років (пандемія COVID-19, повномасштабне російське воєнне вторгнення, активні міграційні процеси та ін.) ефективність роботи та фінансова стійкість будь-якого суб'єкта господарювання, у тому числі і промислових підприємств, значною мірою залежить від впроваджених передових технологій та методів фінансового управління. Диджиталізація економіки, глобалізація фінансово-економічних зв'язків та посилення конкуренції висувають нові вимоги до системи фінансового менеджменту підприємства. Сучасні промислові підприємства, що розглядаються як складні економічні системи, децентралізують фінансове управління та оперують значними обсягами фінансово-економічної інформації, яка постійно змінюється та втрачає свою актуальність. Виходячи з цього постає об'єктивна необхідність підвищення ефективності фінансового контролю та координації діяльності різних структурних підрозділів підприємств. Для забезпечення їх керованості необхідні сучасні методи фінансового управління, що відповідають високій динамічності, ризикованості та непередбачуваності зовнішнього і внутрішнього середовища. У таких умовах необхідним стає впровадження досягнень фінансового контролінгу, який координує роботу функціональних служб підприємства та надає всебічну інформаційно-аналітичну підтримку фінансовому менеджменту під час прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розуміння важливості розвитку та впровадження контролінгу на сучасних підприємствах знайшли своє відображення в наукових публікаціях І. А. Бланка, Н. С. Брехун, О. О. Гасило, І. Є. Давидовича, Л. Л. Дякон, С. В. Івахненко, А. М. Кармінського, Д. С. Лозовицького, Л. М. Малярець, І. А. Маркіної, А. В. Михайлової, І. В. Підпригоди, С. В. Приймак, М. С. Пушкар, А. О. Скнар, М. Л. Слуцкіна, С. А. Смірнова, Л. А. Сухарєвої, І. Г. Філіпової, С. О. Хайлук, Н. П. Шульги, С. Я. Юсупової, Ю. П. Яковлева та ін.

Окремі теоретико-методологічні та організаційні проблеми впровадження фінансового контролінгу на підприємствах вивчаються такими вітчизняними та закордонними науковцями, як І. Бланк, Р. Брейлі, Ю. Брігхем, А. Бобильова, О. Василик, Й. Вебер, Г. Висоцький, І. Давидович, У. Кінг, В. Килимнюк, Т. Момот, Л. Набієва, В. Опарін, І. Полтьєва, І. Савчук, О. Сафаров, Н. Собкова, О. Терещенко, А. Ткаченко, І. Хома та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на активні дослідження контролінгу, необхідно зауважити недостатній рівень наукових розробок у сфері вивчення предмета фінансового контролінгу як підсистеми управління промисловим підприємством відповідно до концептуальних позицій. Впровадження актуального та ефективного фінансового контролінгу на промислових підприємствах потребує подальшого розвитку його теорії та методології для підвищення рівня системної організації та координації всього процесу фінансового менеджменту вказаних суб'єктів господарювання.

Метою статті є дослідження сутності поняття «фінансовий контролінг» та концептуальних підходів до його визначення, а також визначення основних принципів фінансового контролінгу на промислових підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Контролінг увійшов у сучасну наукову термінологію з англо-американської науки менеджменту й поєднує кілька підходів щодо його визначення. Загалом його можна вивести з основи слова «контролювати», яке у ширшому розумінні дефініції контролінгу переважно означає певну форму контролю, регулювання та управління. Під впливом глобалізаційних процесів, контроль і пов'язане з ним регулювання є важливим елементом управління в сучасній економіці.

Концепція контролінгу в його сучасному розумінні сприймається як підсистема підтримки менеджменту підприємства, а також як підтримка підсистем планування та координації або як координація системи управління для вирішення різних типів завдань та прийняття управлінських рішень.

Що стосується фінансового контролінгу, то він у загальному вигляді являє собою систему управління фінансами підприємств в умовах високої ризикованості, динамічності та невизначеності зовнішнього середовища.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Фінансовий контролінг є важливою складовою фінансового управління, здійснюється в межах фінансової стратегії суб'єкта господарювання та спрямований на забезпечення надійності та результативності фінансової діяльності, стабільності фінансового стану, а також на мінімізацію фінансових ризиків промислових підприємств.

Застосування системи фінансового контролінгу є новим напрямом у системі управлінні стійким розвитком підприємства як функціонально відокремленого напрямку фінансової роботи, пов'язаного з реалізацією фінансово-економічної функції менеджменту, управління формуванням, використанням і розподілом його фінансових ресурсів, фінансових результатів та рухом грошових коштів, що забезпечує прийняття раціональних оперативних і стратегічних рішень [1].

Існує значна кількість підходів до розуміння сутності фінансового контролінгу та його методологічних основ, що говорить про складність та динамічність цієї наукової категорії (див. табл.).

Таблиця

Сутність дефініції «фінансовий контролінг»

Автор	Визначення
1	2
Бланк І. [2]	Фінансовий контролінг – контролююча система, яка забезпечує концентрацію контрольних процедур на найпріоритетніших напрямках фінансової діяльності підприємства
Буратчук Н. Ю. [4]	Фінансовий контролінг – це набір методик, спрямованих на вдосконалення облікової політики й управлінської практики підприємств, виходячи з фінансових критеріїв успішності функціонування підприємства
Васильєва Т. А. [5]	Фінансовий контролінг – це найважливіша функція підтримки системи менеджменту, яка займається плануванням і постановкою мети
Григорів О. О. [6]	Розглядає контролінг як адаптивну складну динамічну сукупність взаємопов'язаних елементів, які виконують функцію забезпечення довгострокового ефективного функціонування та розвитку підприємства шляхом координації і спрямування зусиль усіх підрозділів і служб
Івахненкова С. В., Мелих О. В. [7]	Фінансовий контролінг є інтегрованою підсистемою прийняття управлінських рішень щодо пріоритетних напрямів фінансової діяльності підприємства, яка базується на комплексному аналізі даних бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та передбачає узгодження фінансових аспектів функціонування всіх підрозділів підприємства
Коковіхіна О. О. [10]	Фінансовий контролінг – підсистема контролінгу, що здійснює орієнтоване на результат управління фінансами підприємства за допомогою використання методів та інструментів фінансового менеджменту, забезпечення безперервного потоку внутрішньої і зовнішньої інформації для ухвалення управлінських рішень

Закінчення табл.

1	2
Швиданенко Г. О., Лаврененко В. В., Дерев'янка О. Г., Приходько Л. М. [18]	Фінансовий контролінг є принципово новою концепцією в управлінні підприємством, яка здатна забезпечити підтримку внутрішнього балансу фінансів підприємства й ефективного його розвитку шляхом формування об'єктивної інформації про витрати та доходи, що дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення
Партин Г. О., Маєвська Я. В. [12]	Фінансовий контролінг – це філософія менеджменту, мистецтво управління (система управління), спрямоване на визначення майбутнього фінансового достатку підприємства і шляхів його досягнення
Пустосвіт Л. Є. Зо- ріна О. А. [13]	Фінансовий контролінг – це сукупність методів аналізу, планування та контролю, що надає інформацію про діяльність підприємства для подальшого її аналізу
Татарчук М. І. [15]	Фінансовий контролінг - це контролююча система, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від запланованих і прийняття оперативних управлінських рішень, які забезпечать нормалізацію цих показників
Терещенко О. О., Стащук Д. М, Савчук Д. Г. [17]	Фінансовий контролінг - це спеціальна саморегулююча система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку фінансового менеджменту підприємства і включає в себе інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг

Аналіз поняття «фінансовий контролінг» дозволяє виділити два основні підходи до визначення його сутності:

- функціональний підхід – це підхід, що базується на розумінні функцій фінансового контролінгу та їх взаємодії між собою;

- інституційний підхід – це підхід, який визначає фінансовий контролінг як сукупність певних інституційних механізмів.

Відповідно до інституційного підходу фінансовий контролінг можна розглядати як систему правил, процедур, інструментів та механізмів, що забезпечують контроль за фінансовими процесами та операціями для ефективною і стабільною фінансовою діяльністю підприємства, а також організують та створюють підґрунтя для продуктивної взаємодії всіх учасників його фінансово-господарської діяльності.

За інституційним підходом фінансовий контролінг розглядається не як окрема функція, а як частина системи управління підприємством, що забезпечує ефективне функціонування фінансової системи суб'єкта господарювання загалом. Отже, основним завданням фінансового контролінгу в межах інституційного підходу є застосування відповідних інструментів і механізмів, дотримання встановлених правил та норм, що регулюють фінансову діяльність підприємства та забезпечують підвищення ефективності фінансового управління загалом.

Найбільшого поширення серед науковців набув функціональний підхід, відповідно до якого фінансовий контролінг розглядається як система певних функцій, які мають власні цілі й завдання та забезпечують контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємства і його фінансовими операціями для досягнення визначених цілей і забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів та мінімізації фінансових ризиків. На основі аналізу наукових праць [9; 11; 14] та даних таблиці в межах функціонального підходу можна виділити чотири основні концепції:

- 1) концепція функції контролю [2; 15];
- 2) концепція функції координації [6; 7];
- 3) концепція інформаційної функції [10; 18];
- 4) концепція, що базується на управлінні [5; 7; 12].

Так, концепція функції контролю розглядає фінансовий контролінг з погляду пріоритетності контролю за головними напрямками діяльності суб'єкта економіки; у концепції інформаційної функції першочерговою є інформаційна підтримка фінансового менеджменту; концепція функції координації вбачає основним завданням фінансового контролінгу координацію різних підсистем фінансового управління, а концепція, що базується на управлінні розглядає фінансовий контролінг як підґрунтя для підтримки ключових функцій управлінської діяльності підприємства.

На нашу думку, фінансовий контролінг повинен забезпечувати виконання всіх цих функцій, що дозволить підприємству досягати своїх фінансових цілей із мінімальними ризиками та ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами. Таким чином, фінансовий контролінг на промисловому підприємстві являє собою підсистему фінансового менеджменту, яка включає в себе контроль, координацію, планування та аналіз фінансово-господарської діяльності з метою підвищення ефективності, стабільності та безпеки його функціонування та базується на системі відповідного інформаційного забезпечення для прийняття ефективних фінансових рішень у сфері управління грошовими потоками, активами, капіталом, фінансовими результатами, інвестиціями тощо.

Фінансовий контролінг включає в себе заходи та процедури, що забезпечують здійснення контролю за фінансово-господарськими операціями, ризиками та фінансовими результатами діяльності промислового підприємства. Він містить такі елементи, як розробка та впровадження фінансової політики, аналіз і моніторинг фінансових процесів, що відбуваються на підприємстві, контроль за виконанням фінансових планів та бюджетів, а також організацію внутрішнього управлінського обліку та аудиту.

Основна мета фінансового контролінгу полягає в забезпеченні ефективного використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та мінімізації загроз шляхом планування та контролю бюджетів, аналізу фінансової звітності та управління фінансовими ризиками.

Головними завданнями фінансового контролінгу на промисловому підприємстві є:

- забезпечення дотримання законодавства та внутрішніх нормативних документів, що визначають ведення фінансового та управлінського обліку;
- забезпечення достовірності, правильності та точності складання фінансової та управлінської звітності підприємства;
- контроль за дотриманням фінансової політики та фінансових процедур;
- контроль за витратами та оптимізація витратних бюджетів;
- контроль за ризиками та оцінювання фінансових загроз для суб'єкта господарювання, розробка заходів щодо їх мінімізації;
- оцінка фінансового стану та виявлення проблем у фінансово-господарській діяльності;
- розробка рекомендацій для підвищення результативності та ефективності функціонування промислового підприємства.

Принципи фінансового контролінгу на підприємствах можуть варіювати залежно від конкретних умов функціонування та потреб суб'єкта економіки, але загалом можна виділити такі принципи для промислових підприємств, що сформульовані на основі [3; 8; 16; 19,], розширені та доповнені:

- цільова спрямованість фінансового контролінгу – фінансовий контролінг повинен мати стратегічний характер для досягнення визначеної мети та забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності;
- системність - розподіл складових системи фінансового контролінгу за конкретними підсистемами, які мають власну структуру і є взаємопов'язаними;
- принцип відповідальності – передбачає, що працівники підприємства виконують свої обов'язки та несуть відповідальність за свої фінансові рішення та дії;
- принцип незалежності – передбачає, що фінансовий контролінг є самостійною управлінською функцією та повинен забезпечувати незалежний аналіз та оцінку фінансових процесів і показників підприємства;
- принцип систематичності – полягає в тому, що фінансовий контролінг повинен здійснюватися на підприємстві регулярно, що дозволить постійно контролювати фінансово-господарську діяльність і фінансові показники для виявлення можливих ризиків та проблем забезпечення фінансової стабільності;
- принцип комплексності – передбачає, що ефективність фінансового контролінгу можлива лише за умов комплексної дієвості всіх складових (підсистем), а в процесі фінансового контролінгу здійснюється комплексний аналіз фінансових процесів та фінансових показників;
- принцип автоматизації – передбачає, що застосування комп'ютерних систем та програмного забезпечення дозволить автоматизувати процеси фінансового контролінгу для підвищення ефективності управлінського обліку та зменшення ймовірності помилок;

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- принцип делегування повноважень – полягає в тому, щоб обов'язки, повноваження та функції контролю були розподілені між підрозділами і співробітниками з метою запобігання зловживань та недоброчесності;

- принцип конфіденційності – передбачає обмеження доступу до конфіденційної фінансової інформації та ресурсам підприємства;

- принцип внутрішнього аудиту – передбачає періодичне проведення внутрішніх перевірок ведення бухгалтерського та управлінського обліку, перевірок фінансової звітності щодо точності, достовірності та відповідності стандартам;

- принцип об'єктивності – спрямованість фінансового контролінгу на кількісні стандарти та нормативи;

- принцип економічності – витрати на здійснення фінансового контролінгу мають бути мінімізовані з позицій їхньої відповідності ефекту від впровадження;

- принцип своєчасності – фінансовий контролінг повинен мати характер раннього попередження погіршення фінансово-господарської діяльності підприємства, тобто дозволяти усунути поточні відхилення показників від запланованого рівня до того, як вони перейдуть у стан високого рівня фінансового ризику;

- принцип багатфункціональності – забезпечення системних планово-контрольних розрахунків, їх розосередження за пріоритетними напрямками фінансової діяльності, науково обґрунтованого відбору контрольованих показників, координації функцій фінансових служб та результативне виконання прийнятих рішень.

Висновки і пропозиції. Таким чином, стосовно промислових підприємств можна зазначити, що сучасний фінансовий контролінг виступає необхідним елементом менеджменту суб'єкта господарювання. З одного боку, фінансовий контролінг – це система, основною метою якої є організація процесу ефективного фінансового управління підприємством, з іншого – це механізм інтеграції всіх структурних підрозділів, що дозволяє координувати та контролювати їхню діяльність. А ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства, досягнення оперативних, тактичних і стратегічних цілей розвитку його структурних підрозділів значною мірою залежить від якості та ефективності фінансового контролінгу.

Список використаних джерел

1. Бердар М. М. Фінансовий контролінг як складова системи управління стійким розвитком підприємства [Електронний ресурс] / М. М. Бердар // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 18. – С. 33-37. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/8.pdf.

2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1999. – Т. 1. – 592 с.

3. Брехун Н. С. Контролінг в умовах використання комп'ютерних інформаційних систем підприємств [Електронний ресурс] / Н. С. Брехун // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 4. – Т. 1. – С. 101-105. – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_4_1/101-105.pdf.

4. Буратчук Н. Ю. Beyond Budgeting – модель фінансового управління XXI століття / Н. Ю. Буратчук // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 1-2. – С. 53–58.
5. Васильєва Т. А. Фінансовий контролінг як інструмент управління економічними процесами на підприємстві / Т. А. Васильєва // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1. – С. 84–90.
6. Григорів О. О. Теоретичні засади запровадження контролінгу у вищих навчальних закладах / О. О. Григорів // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2009. – Вип. V. – Т. 2. – С. 326–332.
7. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг: методи та інформаційні технології / С. В. Івахненко, О. В. Мелих. – К. : Знання, 2009. – 319 с.
8. Кальченко О. М. Інноваційно-інвестиційний механізм підвищення ефективності підприємств туристичної сфери / О. М. Кальченко // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – 2011. – № 6 (51). – С. 58–67.
9. Клокар О. Соціально-економічна сутність фінансового контролінгу та його ефективне формування та розвиток [Електронний ресурс] / О. Клокар. – Схід. – 2016. – № 5(145). – DOI: [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2016.5\(145\).82905](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2016.5(145).82905).
10. Коковіхіна О. О. Необхідність фінансового контролінгу як системи ефективного управління діяльністю підприємства залізничного транспорту / О. О. Коковіхіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 196–199.
11. Меренкова Л. О. Фінансовий контролінг як система ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / Л. О. Меренкова // Ефективна економіка. – 2016. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5147>.
12. Партин Г. О. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві / Г. О. Партин, Я. В. Маєвська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19(6). – С. 199–202.
13. Гузар Б. С. Фінансовий контролінг в системі управління підприємствами України [Електронний ресурс] : монографія / під ред. д.е.н., професора О. О. Непочатенко. – Умань : Видавець «Сочинський М.М.», 2021. – Режим доступу: <https://lib.udau.edu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/ba182045-d236-40e4-aec3-76b3cd887f47/content>.
14. Сабліна Н. В. Фінансовий контролінг: навчальний посібник / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 161 с.
15. Татарчук М. І. Корпоративні інформаційні системи: навч. посіб. / М. І. Татарчук. – К. : КНЕУ, 2005. – 291 с.
16. Тельнова Г. Підсистема контролінгу в системі фінансового менеджменту підприємства [Електронний ресурс] / Г. Тельнова // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4. – С. 140–147. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=gev_2012_4_21.
17. Терещенко О. О. Сучасний стан і перспективи розвитку фінансового контролінгу / О. О. Терещенко, Д. М. Стащук, Д. Г. Савчук // Фінанси України. – 2011. – № 2. – С. 117–126.
18. Контролінг: навч. посіб. / Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко, О. Г. Дерев'янка, Л. М. Приходько. – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.
19. Шкарлет С. М. Розвиток системи контролінгу в управлінні страховими компаніями на ринку фінансових послуг України : монографія / С. М. Шкарлет, М. В. Дубина, М. В. Туник. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. – 328 с.

References

1. Berdar, M.M. (2017). Finansovyi kontrolinh yak skladova systemy upravlinnia stiikym rozvytkom pidpryiemstva [Financial controlling as a component of the management system of sustainable development of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (18), 33–37. http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/8.pdf.
2. Blank, I.A. (1999). *Osnovy finansovogo menedzhmenta [Fundamentals of financial management]* (Vol. 1). Nyka-Tsentr.

3. Brokhun, N.S. (2010). Kontrolinh v umovakh vykorystannia kompiuternykh informatsiinykh system pidpriemstv [Controlling in conditions of use of computer information systems of enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, 1(4), 101-105. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_4_1/101-105.pdf.
4. Byratchuk, N.Yu. (2012). Beyond Budgeting – model finansovoho upravlinnia XXI stolittia [Beyond Budgeting – a model of financial management of the 21st century]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy – Securities market of Ukraine*, (1-2), 53–58.
5. Vasylieva, T.A. (2014). Finansovyi kontrolinh yak instrument upravlinnia ekonomichnymy protsesamy na pidpriemstvi [Financial controlling as a tool for managing economic processes at the enterprise]. *Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy – Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*, (1), 84–90.
6. Hryhoriv, O.O. (2009). Teoretychni zasady zaprovadzhennia kontrolinhu u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theoretical principles of the introduction of controlling in higher educational institutions]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Actual problems of the development of the economy of the region: Scientific collection*, V(2), 326-332.
7. Ivakhnenkov, S.V., Melykh, O.V. (2009). *Finansovyi kontrolinh: metody ta informatsiini tekhnolohii [Financial controlling: methods and information technologies]. Znannia.*
8. Kalchenko, O.M. (2011). Innovatsiino-investytsiinyi mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti pidpriemstv turystychnoi sfery [Innovative and investment mechanism for increasing the efficiency of enterprises in the tourism sphere]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu spozhyvchoi kooperatsii Ukrainy – Scientific Bulletin of the Poltava University of Consumer Cooperation of Ukraine*, (6(51)), 58–67.
9. Klokar, O. (2016). Sotsialno-ekonomichna sutnist finansovoho kontrolinhu ta yoho efektyvne formuvannia ta rozvytok [Socio-economic essence of financial controlling and its effective formation and development]. *Skhid – East*, (5(145)). [https://doi.org/10.21847/1728-9343.2016.5\(145\).82905](https://doi.org/10.21847/1728-9343.2016.5(145).82905).
10. Kokovikhina, O.O. (2012). Neobkhidnist finansovoho kontrolinhu yak systemy efektyvnoho pravlinnia diialnistiu pidpriemstva zaliznychnoho transportu [Necessity of financial controlling as a system of effective management of the activity of a railway transport enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of the Economy of Transport and Industry*, (38), 196–199.
11. Merenkova, L.O. (2016). Finansovyi kontrolinh yak systema efektyvnoho upravlinnia pidpriemstvom [Financial controlling as a system of effective enterprise management]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (9). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5147>.
12. Partyn, H.O., Maievska, Ya.V. (2009). Vydty ta mistse finansovoho kontrolinhu na pidpriemstvi [Types and place of financial controlling in the enterprise]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of National Technical University of Ukraine*, (19(6)), 199–202.
13. Huzar B.S., Nepochatenko, O.O. (Ed.). (2021). *Finansovyi kontrolinh v systemi upravlinnia pidpriemstvamy Ukrainy [Financial controlling in the management system of enterprises of Ukraine]. Vydavets "Sochynskyi M.M."*.
14. Sablina, N.V., Kuzenko, T.B. (2019). *Finansovyi kontrolinh [Financial controlling]. KhNEU im. S. Kuznetsia.*
15. Tatarchuk, M.I. (2005). *Korporatyvni informatsiini systemy [Corporate information systems]. KNEU.*
16. Telnova, H. (2012). Pidsystema kontrolinhu v systemi finansovoho menedzhmentu pidpriemstva [Subsystem of controlling in the financial management system of the enterprise]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, (4), 140-147. <http://www.irbis->

nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=gev_2012_4_21.

17. Tereshchenko, O.O., Stashchuk, D.M., Savchuk, D.H. (2011). Suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku finansovoho kontrolinhu [Current state and prospects for the development of financial controlling]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (2), 117-126.

18. Shvydanenko, H.O., Lavrenenko, V.V., Derevianko, O.H., Prykhodko, L.M. (2008). *Kontrolinh [Controlling]*. KNEU.

19. Shkarlet, S.M., Dubyna, M.V., Tunik, M.V. (2016). *Rozvytok systemy kontrolinhu v upravlinni strakhovymy kompaniiami na rynku finansovykh posluh Ukrainy [Development of the controlling system in the management of insurance companies in the financial services market of Ukraine]*. Chernih. nats. tekhnol. un-t.

Отримано 27.09.2022

UDC 657.631.6

Olha Kalchenko

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: onkalchenko.2014@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-7120-9843>

ResearcherID: [H-2185-2014](https://orcid.org/H-2185-2014)

CONCEPTUAL BASIS OF FINANCIAL CONTROL AT INDUSTRIAL ENTERPRISES

Modern industrial enterprises, considered as complex economic systems, decentralize financial management and operate with significant volumes of financial and economic information, which is constantly changing and losing its relevance. Based on this, there is an objective need to increase the efficiency of financial control and coordination of the activities of various structural divisions of enterprises that correspond to the high dynamism, riskiness and unpredictability of the external and internal environment. In such conditions, it becomes necessary to implement the achievements of financial controlling, which coordinates the work of functional services of the enterprise and provides comprehensive information and analytical support to financial management during management decision-making.

The purpose of the article is to study the essence of the concept of "financial controlling" and conceptual approaches to its definition, as well as the definition of the main principles of financial controlling at industrial enterprises.

The article formulates the meaning of financial controlling for industrial enterprises in modern conditions, conducts an analysis of the essence of the economic category "financial controlling" and highlights two approaches to its definition: institutional and functional, and provides their characteristics. Within the framework of the functional approach, four concepts are analyzed: the concept of the control function, the concept of the coordination function, the concept of the information function and the concept based on management. The main goal and priority tasks of financial controlling at industrial enterprises are formulated; the main principles of financial controlling for industrial enterprises are researched and formulated: target orientation, systematicity, responsibility, independence, complexity, automation, confidentiality, internal audit, objectivity, economy, timeliness.

Keywords: *controlling; financial controlling; approaches; concepts; coordination; management; principles of financial controlling.*

Table: 1. References: 19.